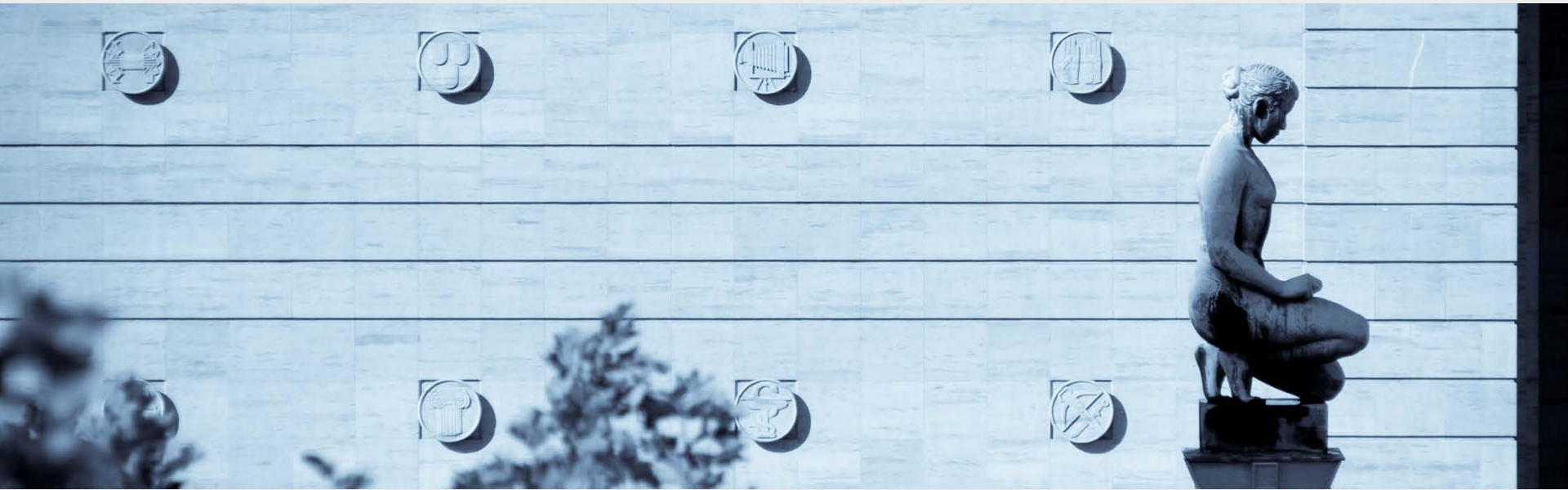

Recente ontwikkelingen in de Belgische bancaire kredietverlening aan niet-financiële ondernemingen

Vlaams Parlement, Commissie Financiën
11 december 2012

Mathias Dewatripont
Directeur

Impact financiële crisis

➤ Impact op de Belgische financiële sector

❖ Grote verliezen voor de banken :

- Gestructureerde producten
- Trading activiteiten
- Obligaties van perifere eurozonelanden (sedert 2010 – 2011)
- ---> verliezen op kredieten zijn tot nu toe beperkt gebleven

❖ Toegang tot marktfinanciering moeilijker en duurder geworden

❖ 'Business models' van de banken onder druk

➤ Belangrijke tussenkomsten van de overheid en de centrale bank

○ Overheid

- kapitaal
- waarborg
 - activa (bvb. gestructureerde producten)
 - passiva: marktfinanciering, deposito's (van 20 000 euro tot 100 000 euro)

○ Monetaire autoriteiten

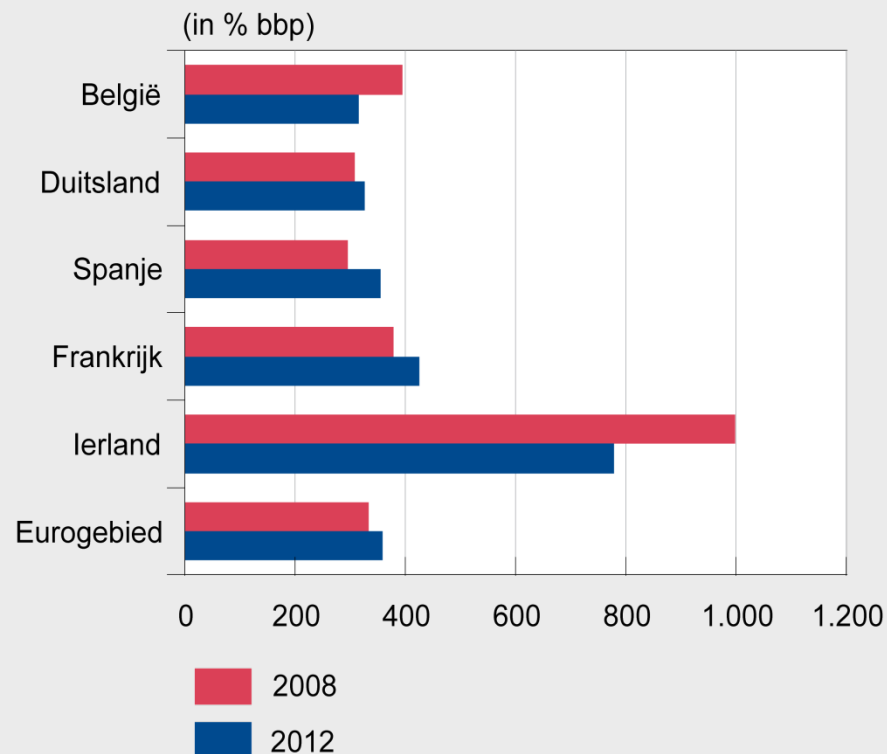
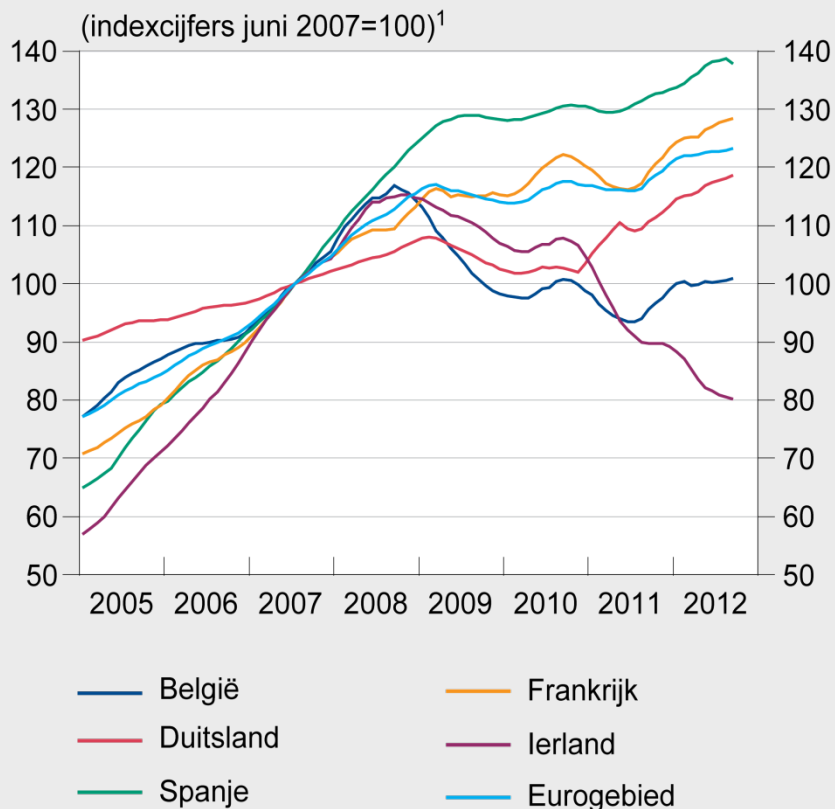
- liquiditeitverstrekking (hogere bedragen, versoepeling waarborgregeling, ELA,...)
- daling van de rente

❖ Herstructurering van de banken (o.a. door EC voor banken met staatssteun)

Daling van de totale balans van de Belgische banken (deleveraging)

Totale bancaire activa

Bronnen: ECB, Eurostat, Thomson Reuters Datastream.

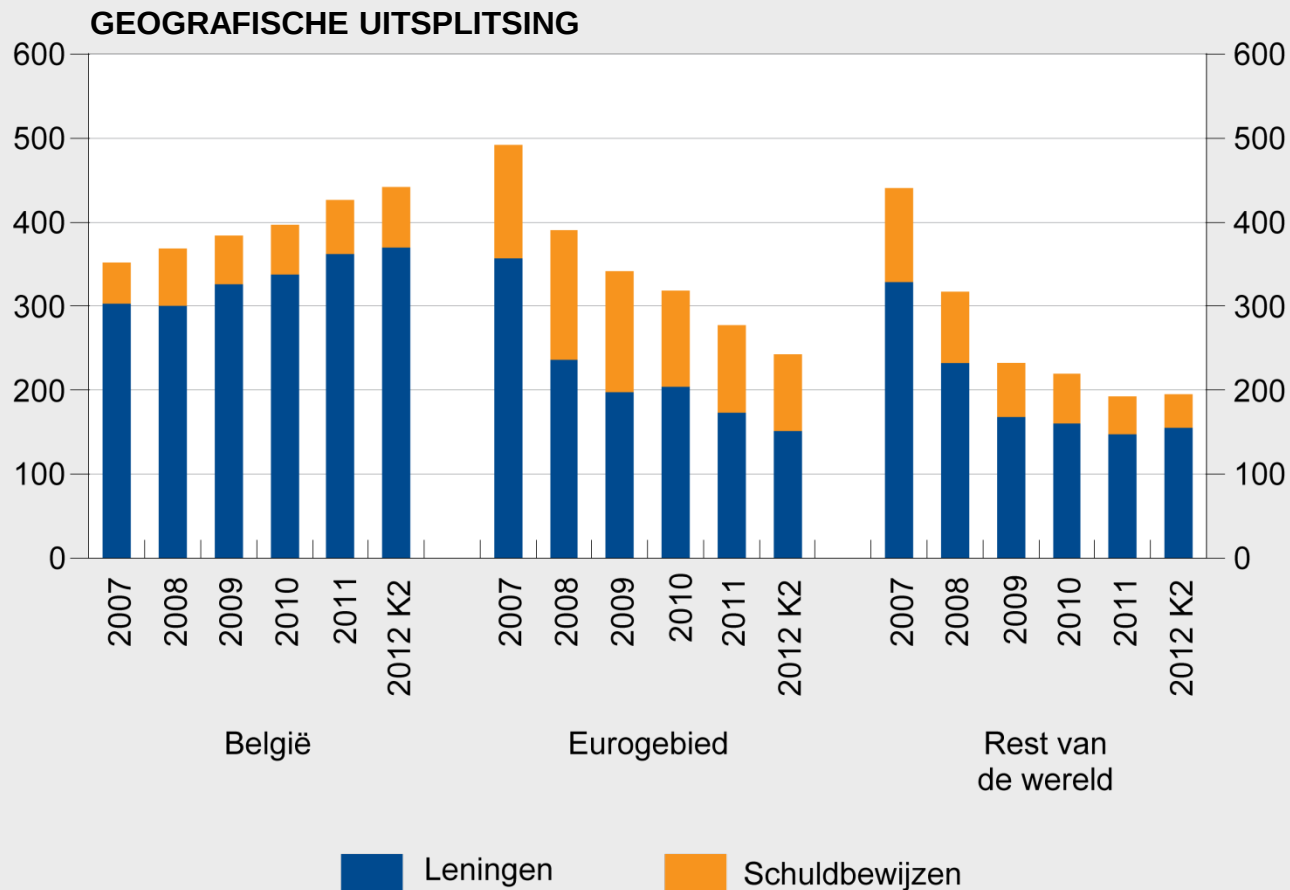
¹ Voortschrijdend zesmaands gemiddelde.

Belgische banken plooiën zich terug op hun core activiteiten en markten

Geografische verdeling van de door de Belgische kredietinstellingen aangehouden activa in de vorm van leningen en schuldbewijzen

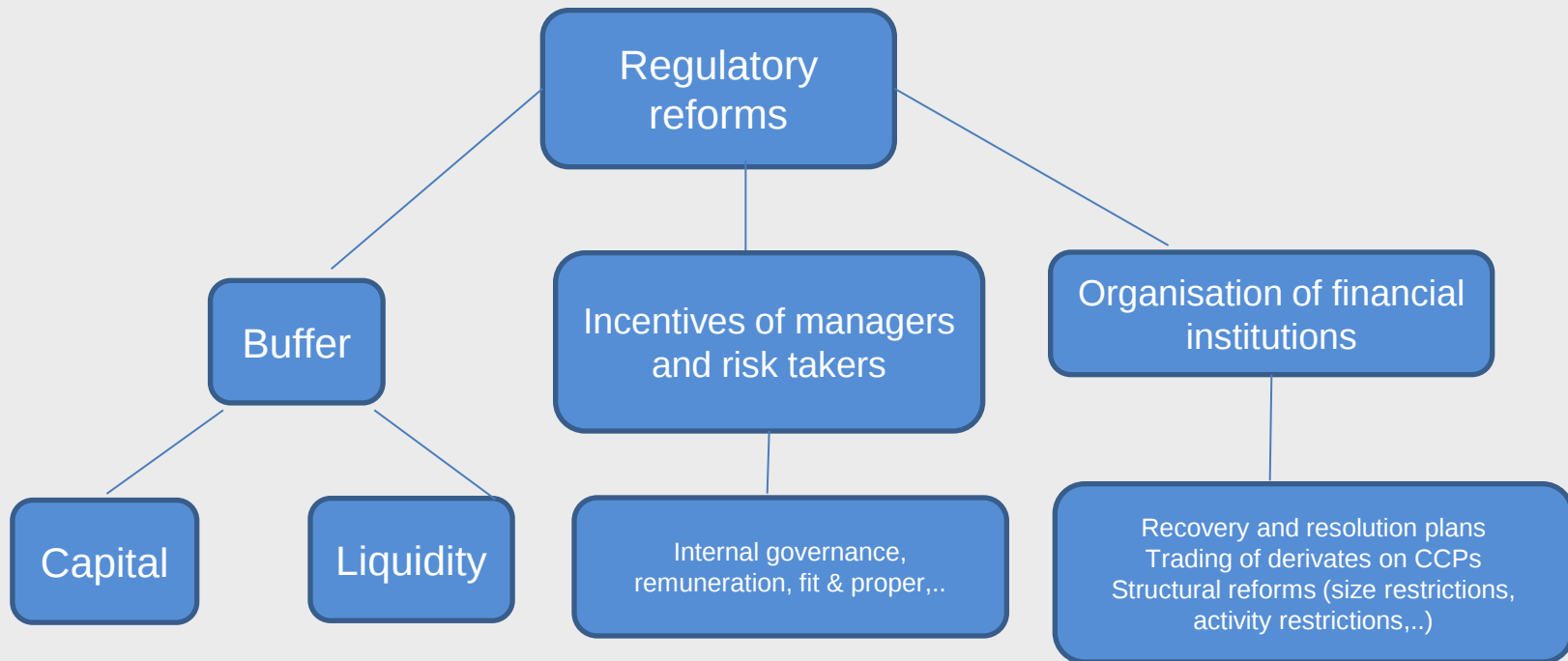
(eindeperiodegegevens, op geconsolideerde basis, in € miljard)

Bron: NBB.

Veel strikter regelgevend kader is noodzakelijk om de risico's van nieuwe crisis en de kosten voor de belastingbetaler te verminderen

Bazel III : liquiditeitsratio's

➤ Belangrijkste les van financiële crisis: belang van strikte liquiditeitsratio's en gezond liquiditeitsbeheer

➤ Bazel III zal twee liquiditeitsratio's invoeren:

- ❖ Dekkingsgraad voor liquiditeit (LCR, vanaf 2015) : vorming van buffers om een maand stress op de liquiditeit te doorstaan
- ❖ Netto stabiele financieringsratio (vanaf 2018) : financiering van illiquide activa door stabiele financieringsmiddelen

➤ Mogelijke gevolgen

- ❖ De invoering van de LCR dwingt de banken om een minimumniveau aan liquide activa aan te houden (overheidspapieren, bedrijfsobligaties of gedekte obligaties,), in verhouding tot de direct opvraagbare fondsen
- ❖ Illustratie : als de kredietportefeuille (met een looptijd van meer dan 1 maand) met 100 toeneemt, moeten:
 - de deposito's met een looptijd op langer dan 1 maand met 100 verhoogd worden of
 - de deposito's met een looptijd korter dan een maand of zonder vervaldatum (bv. Spaardeposito's) met meer dan 100 verhoogd worden, vanwege de verplichting om liquide activa aan te houden
- ❖ Theoretisch kan dit de capaciteit van de bank om kredieten toe te kennen beperken, omdat er een verplichting geldt om een hogere hoeveelheid lopende deposito's en spaardeposito's van de klanten te verwerven.

➤ Belgische ervaring

- ❖ De bank houdt liquide activa aan (vooral overheidsobligaties: dit helpt om de overheidstekorten te financieren)
- ❖ NBB (zoals De Nederlandse Bank) hebben al een eigen versie van de LCR ingevoerd sinds 2011 zonder dat onbedoelde gevolgen waargenomen werden.
- ❖ Bijgevolg zijn de Belgische banken al vertrouwd met een soort LCR-vereiste
- ❖ Mogelijkheid om voortaan gemakkelijker langlopende fondsen via de uitgifte van gedekte obligaties ('covered bonds') te verwerven
- ❖ Verwachting dat in de toekomst meer Europese bedrijven gebruik zullen maken van de obligatiemarkten

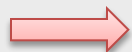

Bazel III : solvabiliteitsvereisten

- Belangrijkste les uit de financiële crisis: niet genoeg eigen vermogen van goede kwaliteit (om verliezen te absorberen)

- Bazel III

- ❖ betere kwaliteit van eigen vermogen (kapitaal en reserves)
- ❖ verhoging van de vereisten
 - algemeen
 - trading activiteiten
 - systemische instellingen
 - systemische risico's

hogere kapitaalvereisten (ongeveer 3 keer huidige minimumvereisten voor kern eigen vermogen).

- Mogelijke gevolgen

- ❖ vermindering van het aanbod van kredieten aan de reële economie
- ❖ hogere kredietkosten en /of strengere kredietvoorwaarden
- ❖ afbouw van andere activiteiten
- ❖ shadow banking
- ❖ verandering aan het 'business model' van de banken

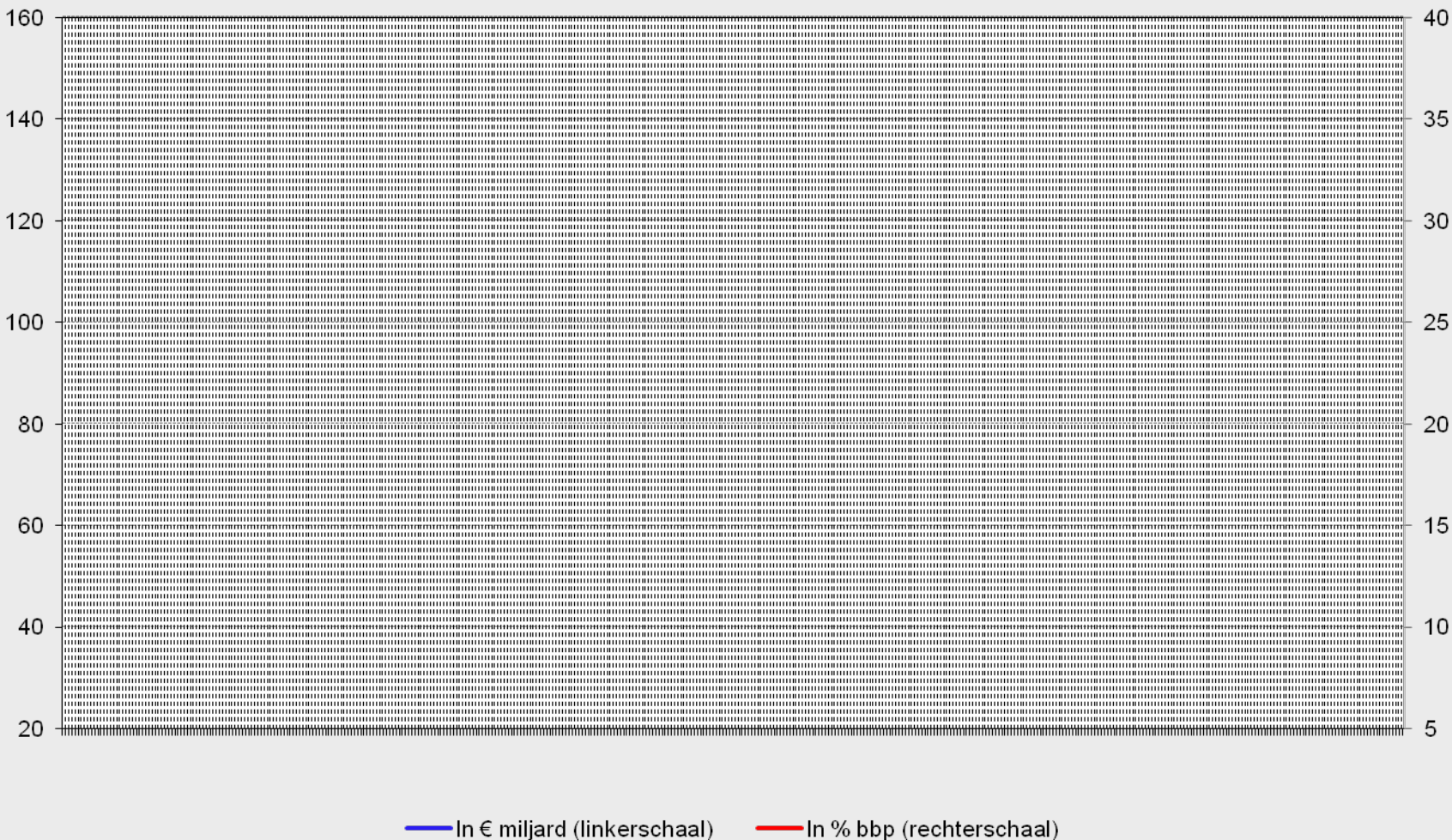
Impact nieuwe reglementering

- Impactanalyse van nieuwe solvabiliteitsvereisten (studie Bazelcomité 2010)
 - ❖ Baten: Hogere kapitaal- en liquiditeitsvereisten maken een crisis (met de bijhorende bbp-verliezen) veel minder waarschijnlijk
 - ❖ Kosten: Hogere financierings- en kredietkosten: een zekere kredietverstrakking
 - ❖ Maar de baten zijn in het algemeen hoger dan de kosten
- Bovendien: verzachtende maatregelen
 - ❖ Geleidelijke invoering Bazel III (van 2013 tot 2019)
 - ❖ In EU, bespreking (in context van CRD IV-bespreking) van een mogelijke verlaging van de kapitaalvereisten voor kredieten aan KMO's
- Belgische ervaring

Krediet verlieend door banken in België aan ingezeten niet-financiële ondernemingen, uitstaande bedragen¹

(1999Kw1 - 2012Kw3)

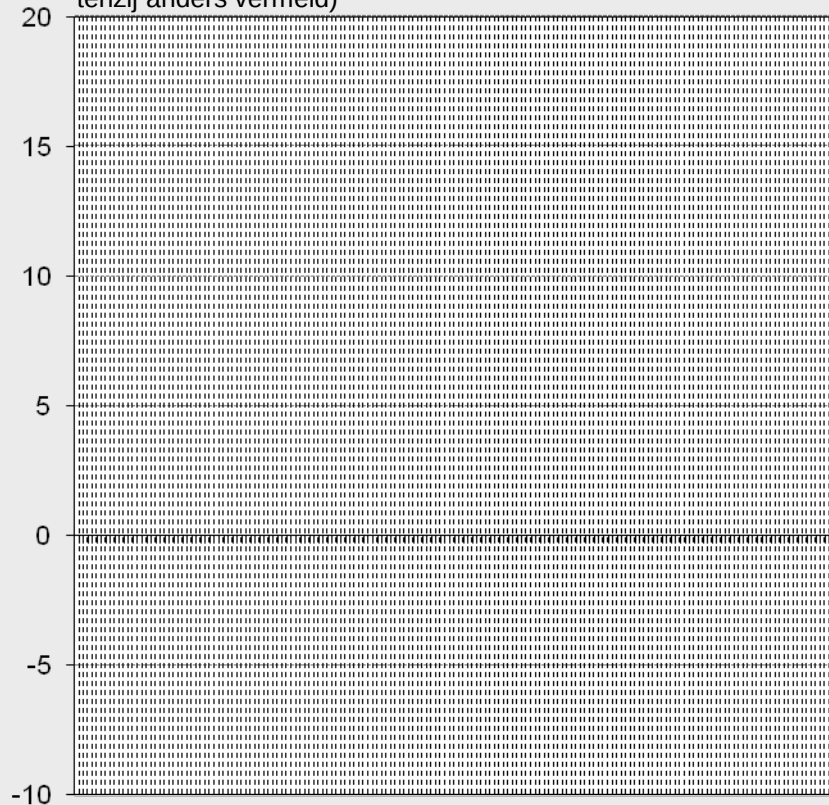
Bron NBB.

¹ Data inclusief geëffectiseerde kredieten.

De groei van het bancaire krediet aan niet-financiële ondernemingen¹ vertraagt, maar blijft hoger dan het gemiddelde van het eurogebied

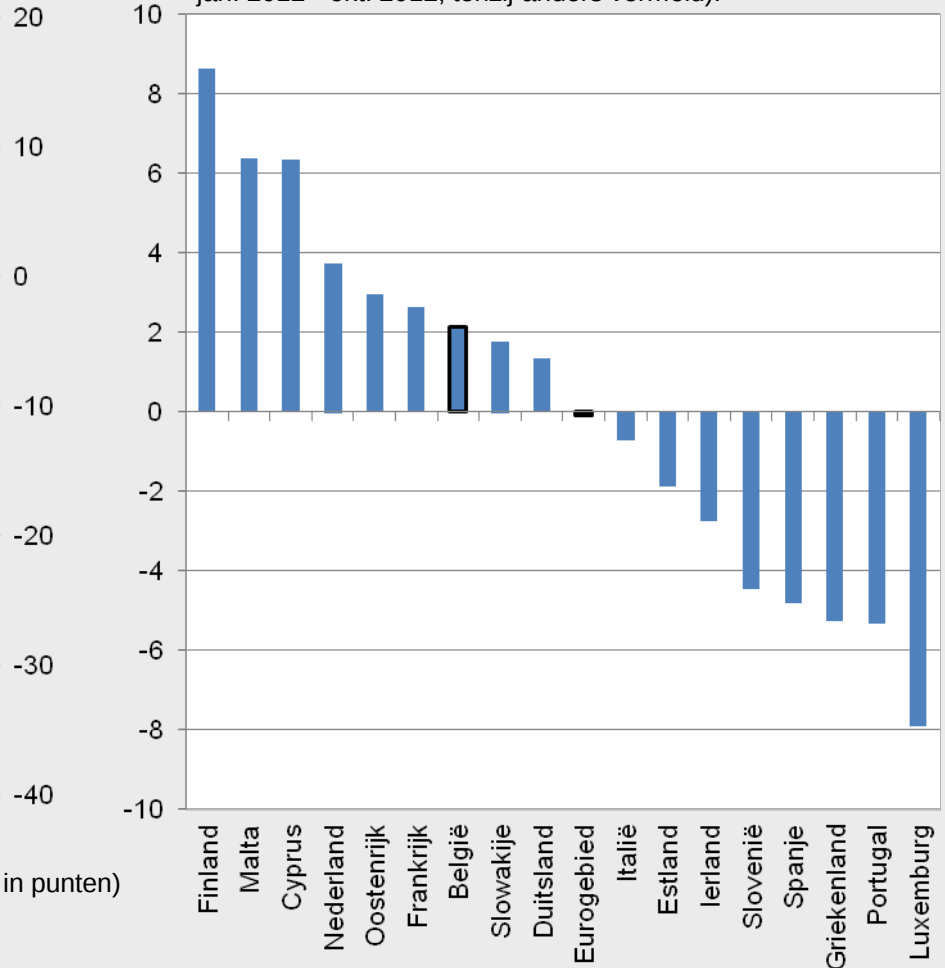
Kredietgroei: verloop

(Jan. 2002 - okt. 2012, jaarlijkse veranderingspercentages, tenzij anders vermeld)

Kredietgroei: internationale vergelijking

(jaarlijkse veranderingspercentages, gemiddelde over de periode jan. 2012 - okt. 2012, tenzij anders vermeld).

Kredietgroei (linkerschaal)

Conjunctuurindicator (rechtterschaal, in punten)

— België

..... België

— Eurogebied

Bronnen: ECB, NBB.

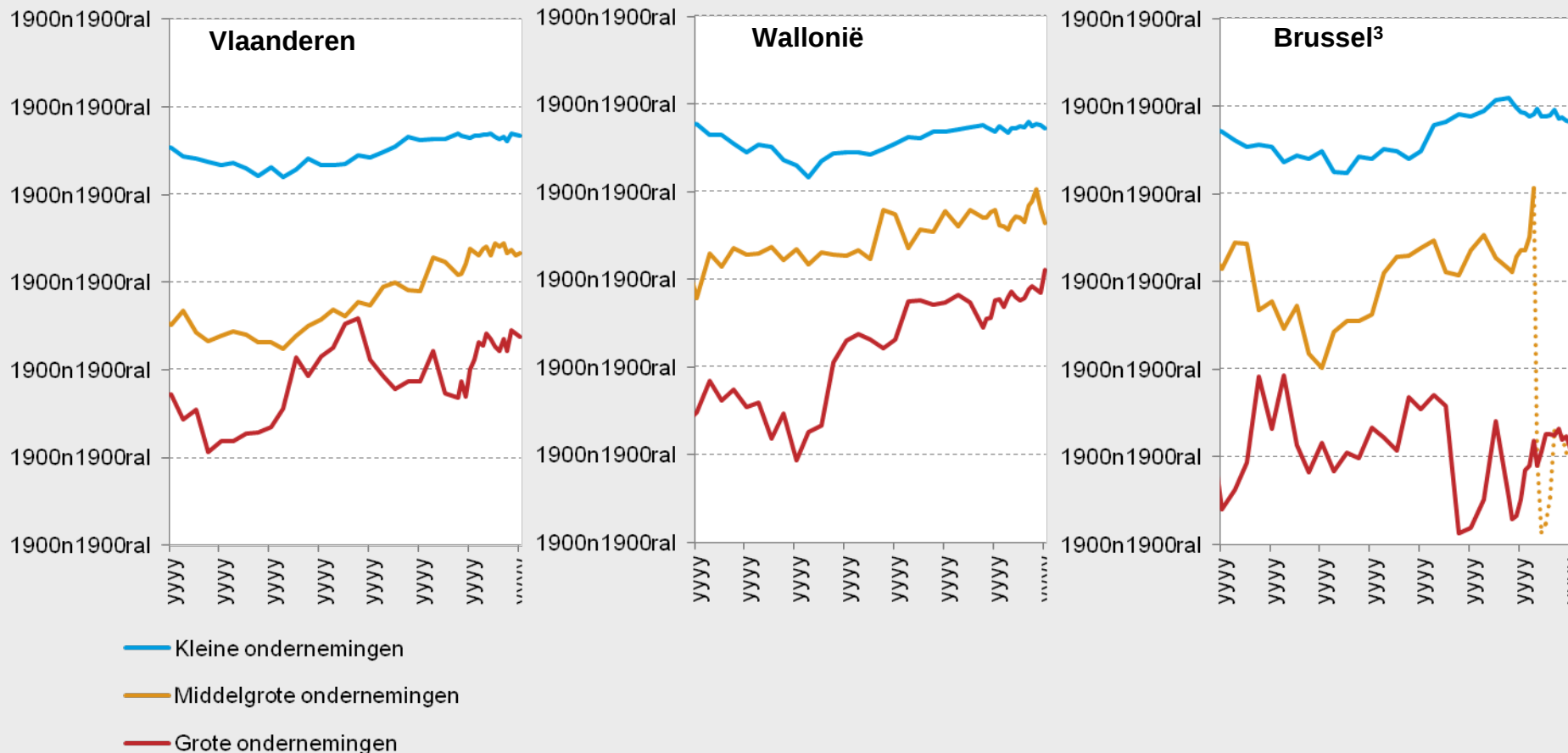
¹ Kredietverlening door ingezeten banken aan ingezeten niet-financiële ondernemingen.
Data inclusief geëffectiseerde kredieten.

Bedrijven maken meer gebruik van de toegekende bancaire kredietlijnen

Aanwendingsgraad volgens ondernemingsgrootte¹ en regio²

(2005Kw1 - 2012Kw1, in %)

Bron: NBB.

¹ Verhouding tussen de bedragen van de effectief door de ondernemingen gebruikte kredieten en de bedragen van de toegestane kredieten of kredietlijnen. Tot de kleine ondernemingen behoren die welke hun jaarrekening volgens het verkorte schema hebben neergelegd. Zij die hun jaarrekening volgens het volledig schema hebben ingediend, worden als groot of middelgroot beschouwd naargelang hun omzet twee opeenvolgende jaren meer of minder dan € 37,2 miljoen bedroeg.

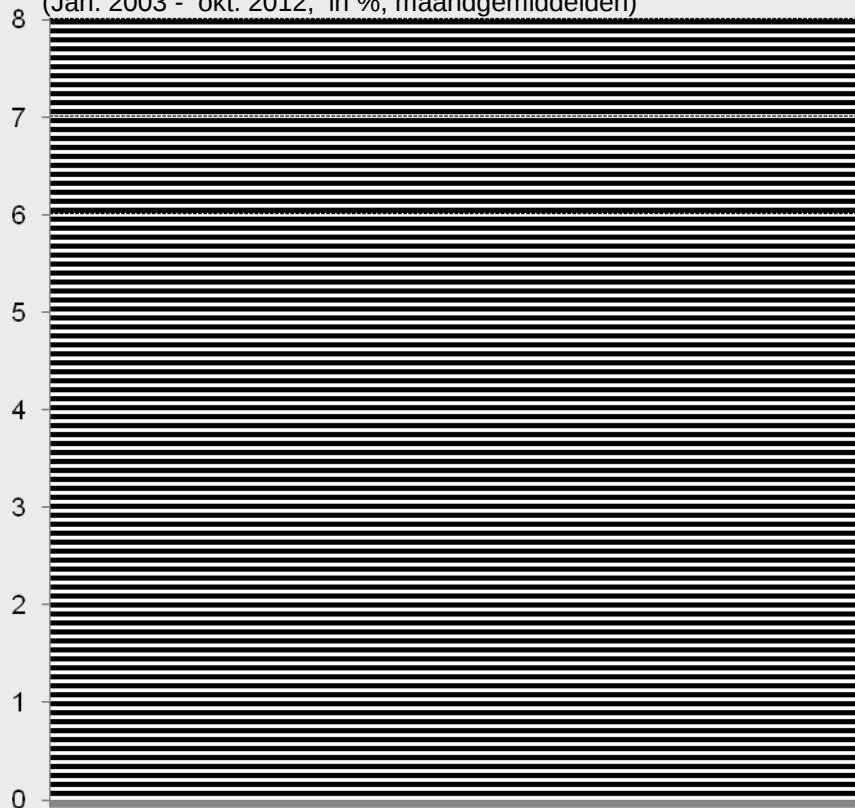
² De gegevens lopen tot en met maart 2012 en maken op dit moment deel uit van een methodologische herziening. De publicatie van de nieuwe gegevens is voorzien voor begin 2013.

³ De data voor Brussel weerspiegelen de impact van de toekenning van een belangrijke kredietlijn aan een onderneming in juli 2011 die nog niet is opgenomen.

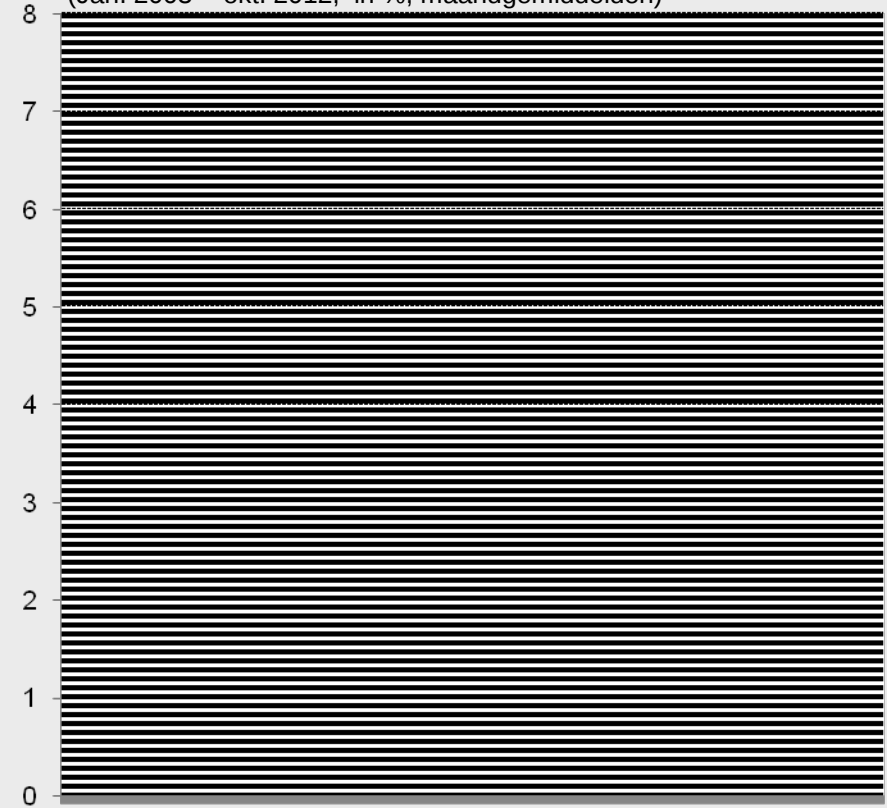
De bancaire rentetarieven aan de ondernemingen en gezinnen zijn relatief gunstig...

Rente op nieuwe bancaire kredieten aan ondernemingen¹
(Jan. 2003 - okt. 2012, in %, maandgemiddelden)

— België¹
— Minimum in de landen van het eurogebied³
— Maximum in de landen van het eurogebied³
..... *p.m. swaprente*⁴

Rente op nieuwe bancaire kredieten aan gezinnen²
(Jan. 2003 - okt. 2012, in %, maandgemiddelden)

— België²
— Minimum in de landen van het eurogebied³
— Maximum in de landen van het eurogebied³
..... *p.m. swaprente*⁵

Bronnen: Thomson Reuters Datastream, NBB.

¹ Rente voor kredietbedragen van minder dan € 1 miljoen, met een rentevaste periode van meer dan 5 jaar.

² Rentetarieven voor hypotheckair krediet met een rentevaste periode van meer dan 10 jaar.

³ Van de landen waarvoor data over de volledige steekproef beschikbaar is: België, Duitsland, Frankrijk, Nederland, Oostenrijk, Finland, Italië en Spanje.

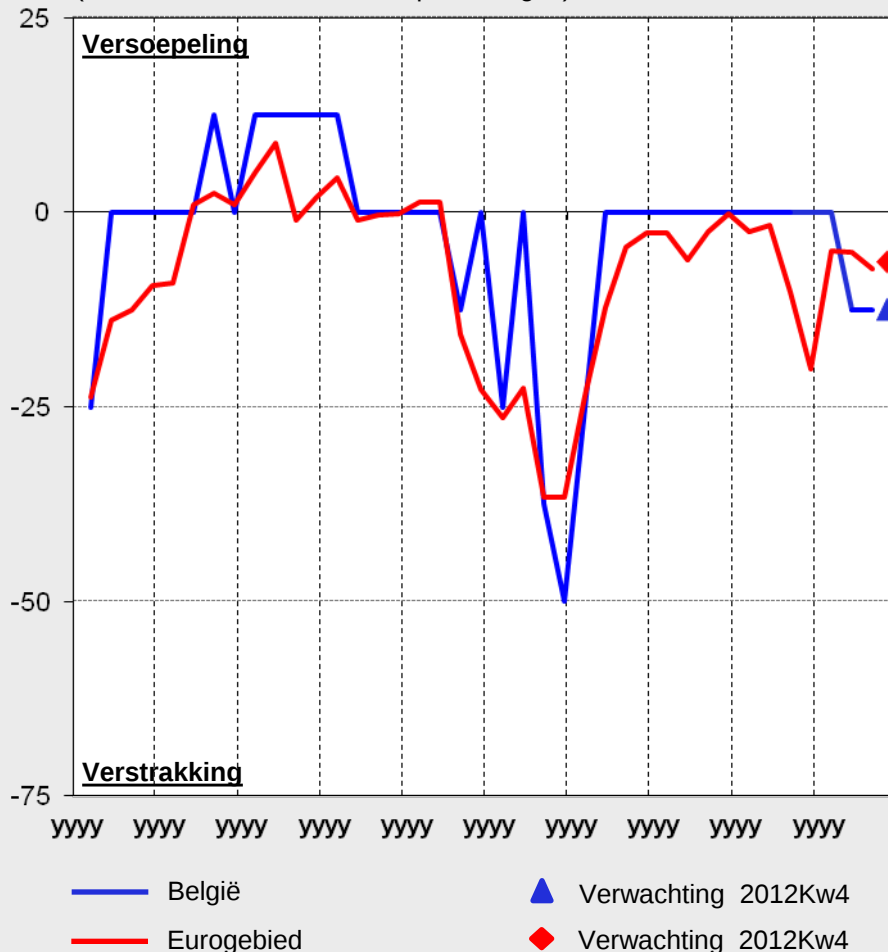
⁴ 5-jaars swaprente voor de 6-maands euribor.

⁵ 10-jaars swaprente voor de 6-maands euribor.

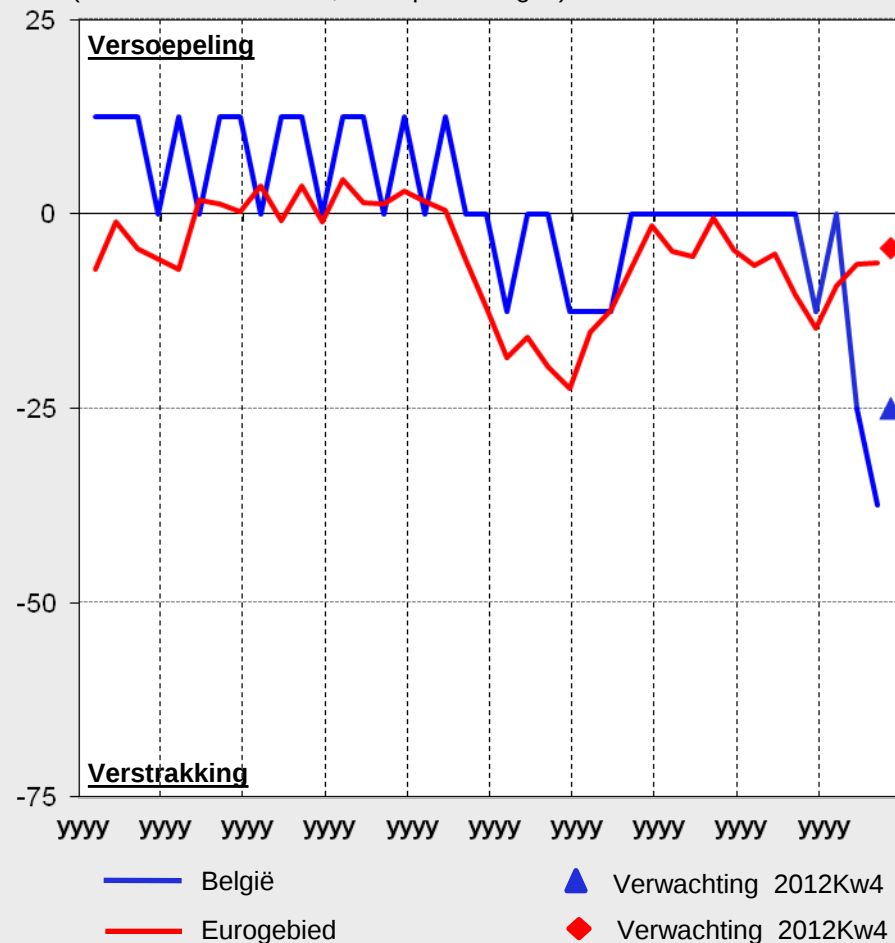

...in tegenstelling tot de overige kredietvoorwaarden, die sinds het 2^e kwartaal van 2012 worden verstrakt (Bank Lending Survey¹)...

Kredieten aan niet-financiële ondernemingen
(2003Kw1 - 2012Kw3, netto percentages)

Hypothecair krediet aan gezinnen
(2003Kw1 - 2012Kw3, netto percentages)

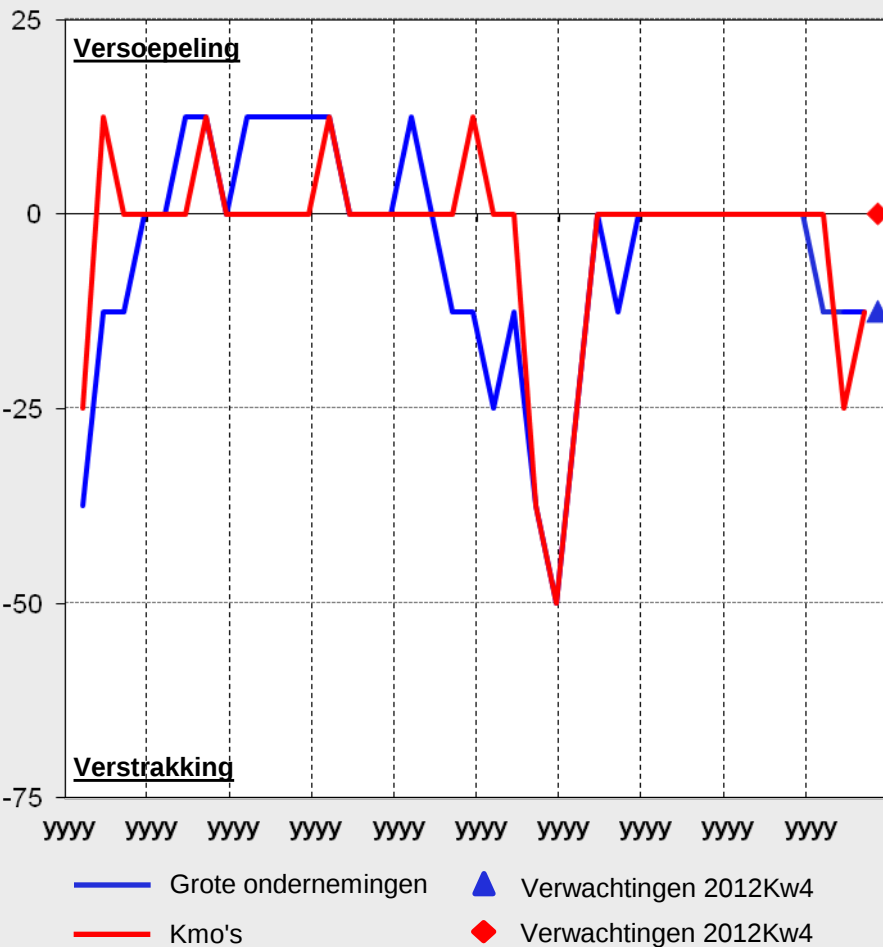
Bronnen: ECB, NBB.

¹ Gewogen nettopercentages van de banken die aangeven of de criteria voor het verlenen van kredieten versoepeld (+) of verstrakt (-) werden ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Verwachtingen van de banken voor het vierde kwartaal van 2012.

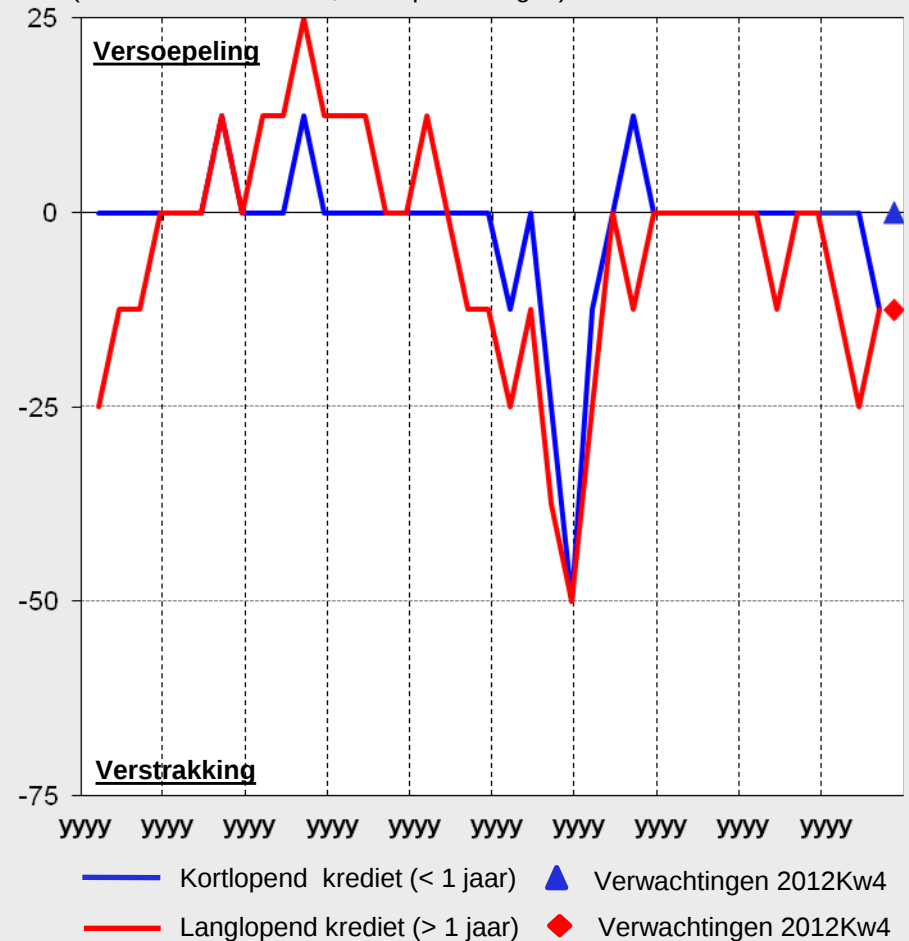

... in sterkere mate voor kmo's en langetermijnkredieten

Kredietvoorwaarden: kmo's versus grote ondernemingen
(2003Kw1 - 2012Kw3, netto percentages)

Kredietvoorwaarden: kortlopend versus langlopend krediet
(2003Kw1 - 2012Kw3, netto percentages)

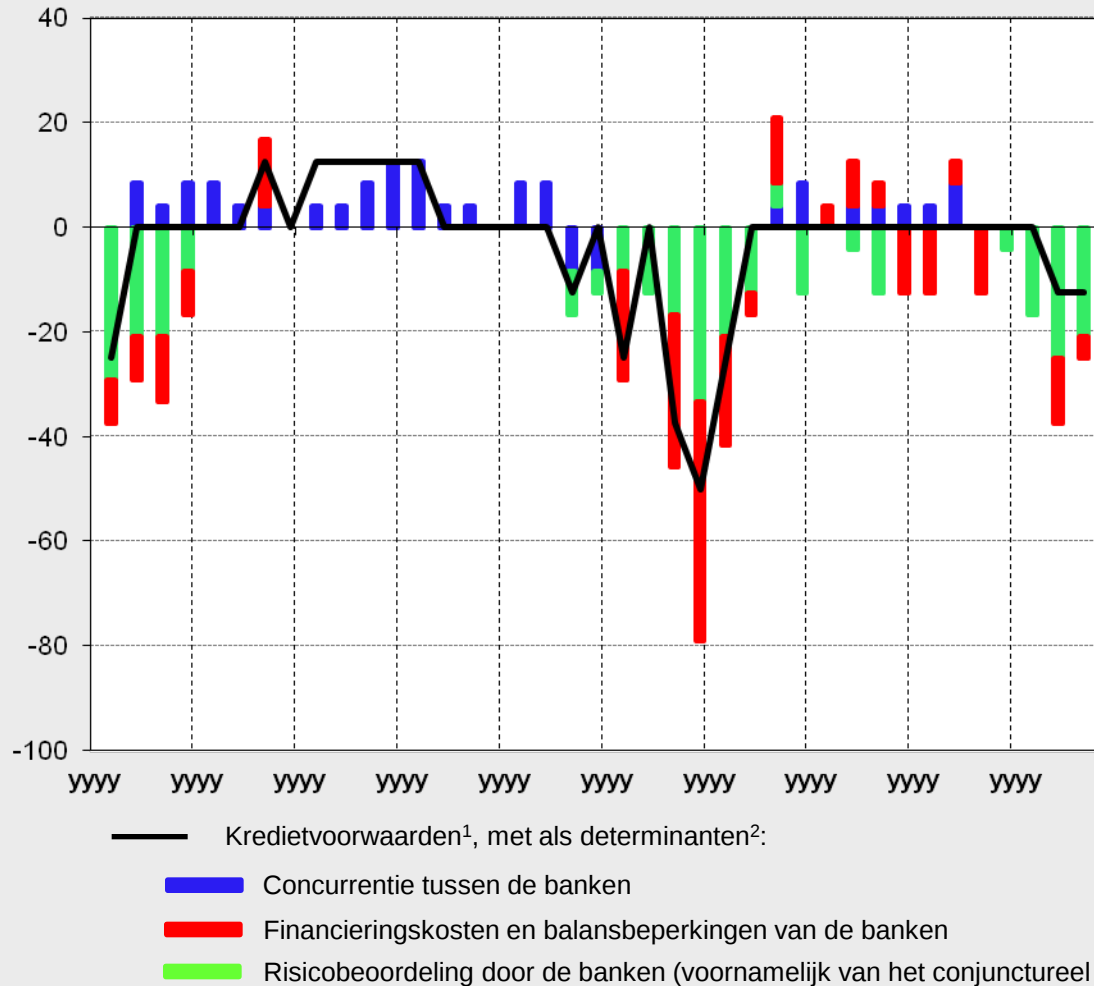
Bronnen: ECB, NBB.

¹ Gewogen nettopercentages van de banken die aangeven of de criteria voor het verlenen van kredieten versoepeld (+) of verstrakt (-) werden ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Verwachtingen van de banken voor het vierde kwartaal van 2012.

Kredietvoorwaarden en determinanten

(2003Kw1 - 2012Kw3)

Bronnen: ECB, NBB.

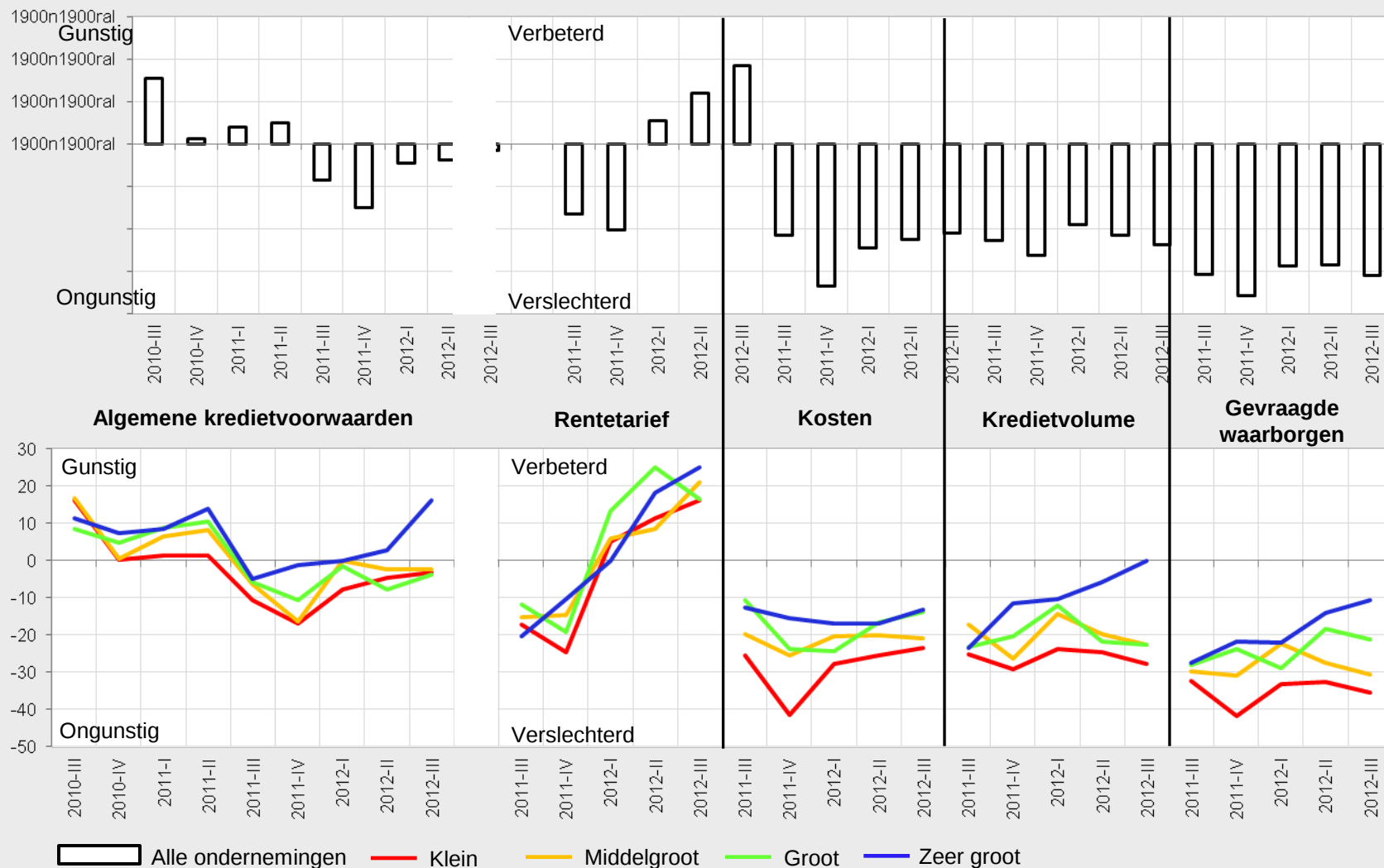
¹ Gewogen nettopercentages van de banken die aangeven of de criteria voor het verlenen van kredieten versoepeld (+) of verstrakt (-) werden ten opzichte van het voorgaande kwartaal.

² Gewogen nettopercentages van de banken die aangeven of de determinant heeft bijgedragen tot een versoepeling (+) of verstrakking (-) van de kredietvoorwaarden.

De ondernemers (voornamelijk kmo's) ervaren de algemene kredietvoorwaarden als ongunstig en rapporteren een verdere verstrakking...

(netto percentages¹)

Bron: NBB (Enquête naar de kredietvoorwaarden bij de ondernemingen).

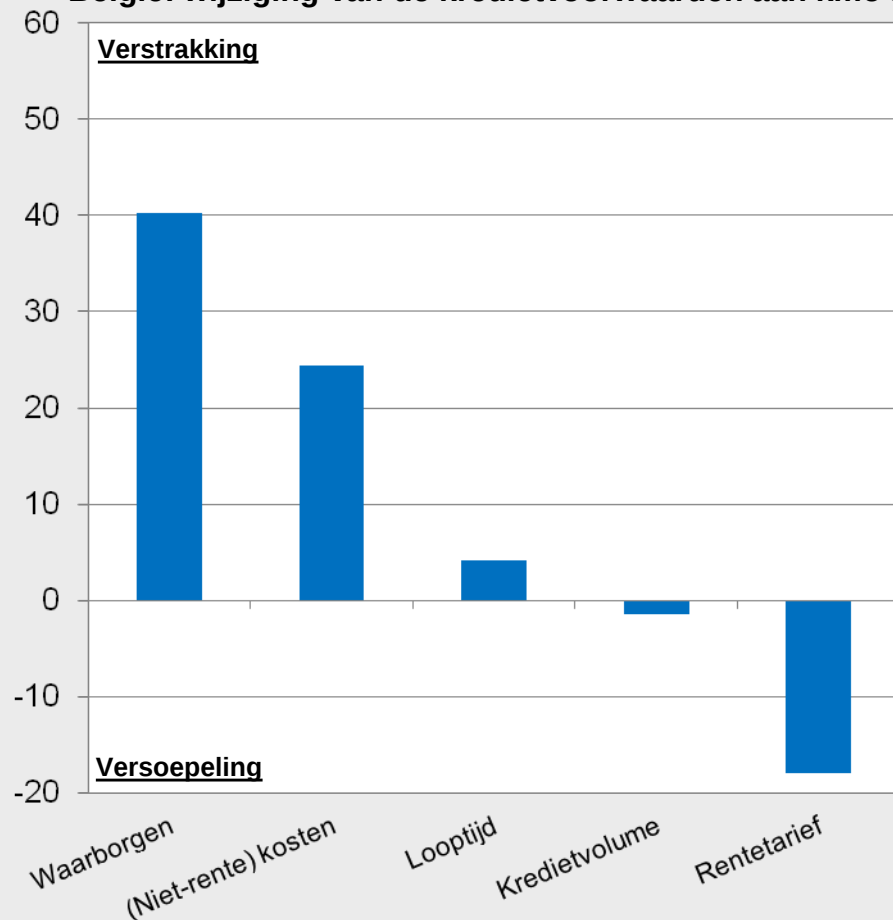
¹ In het geval van de algemene voorwaarden is het netto percentage berekend als het verschil tussen het percentage ondernemingen dat deze als gunstig (+) en ongunstig (-) beoordeeld. In het geval van de gedetailleerde voorwaarden werd het netto percentage berekend als het verschil tussen het percentage ondernemingen dat aangeeft dat deze verbeterd (+) en verslechterd (-) zijn ten opzichte van het voorgaande kwartaal.

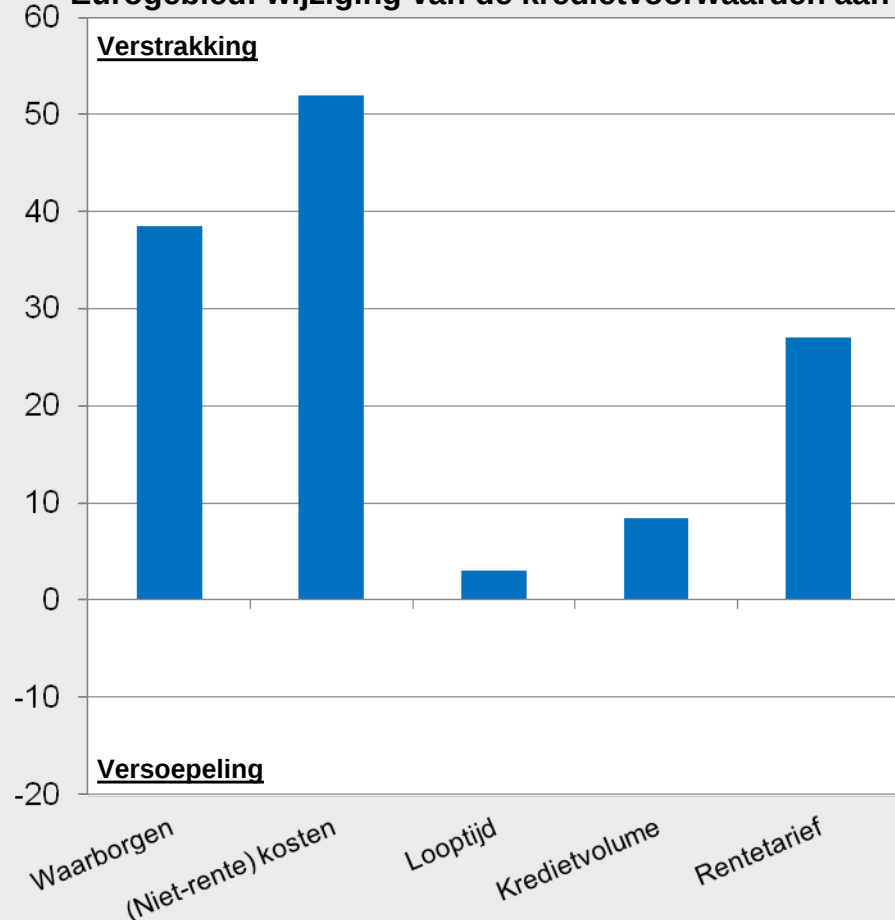
...kmo's zien recent de waarborgvereisten oplopen (SAFE-enquête)

(netto percentages¹, periode april 2012 - september 2012)

België: wijziging van de kredietvoorwaarden aan kmo's

Eurogebied: wijziging van de kredietvoorwaarden aan kmo's

Bron: ECB (SAFE-enquête naar de financieringstoegang van kmo's).

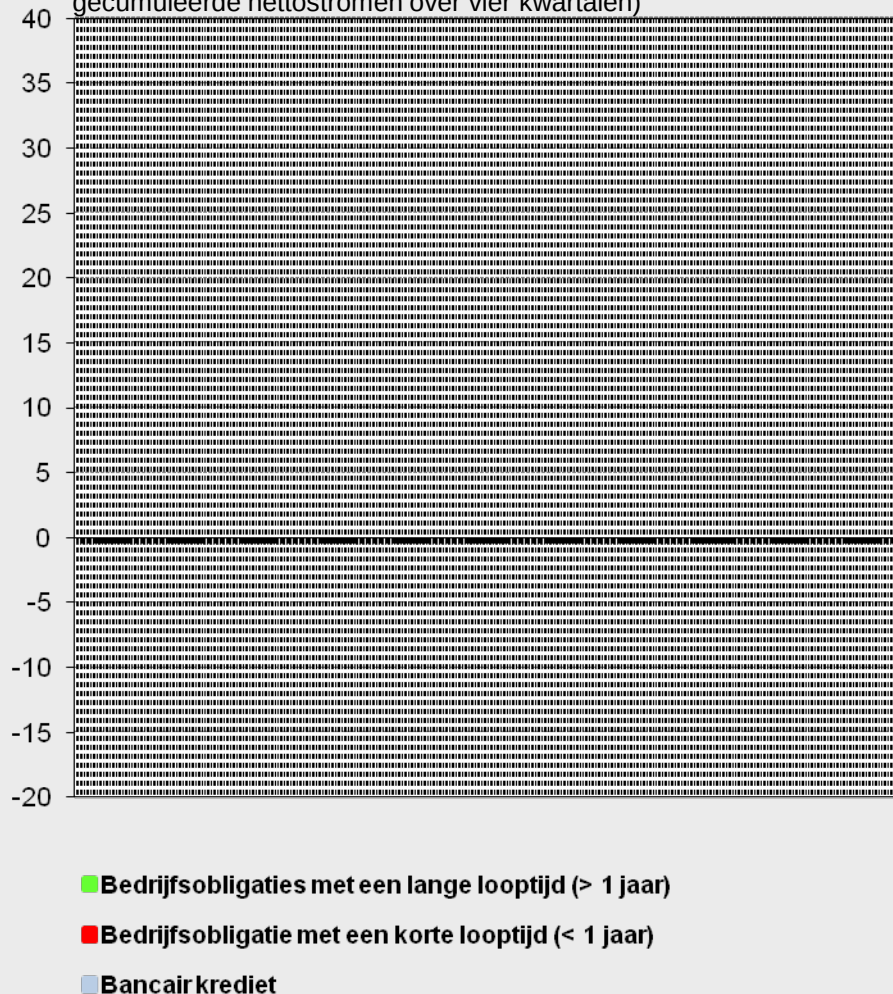
¹ Berekend als het verschil tussen het percentage ondernemingen dat de voorwaarden zag verslechteren (+) en verbeteren (-) ten opzichte van de voorgaande zes maanden.

Grote ondernemingen richten zich meer naar de markt voor bedrijfsobligaties...

Financieringsbronnen

(2000Kw1 - 2012Kw2, in € miljard, gecumuleerde nettostromen over vier kwartalen)

Financieringskosten

(Jan. 2000 - okt. 2012, in %)

Bronnen: ECB, NBB.

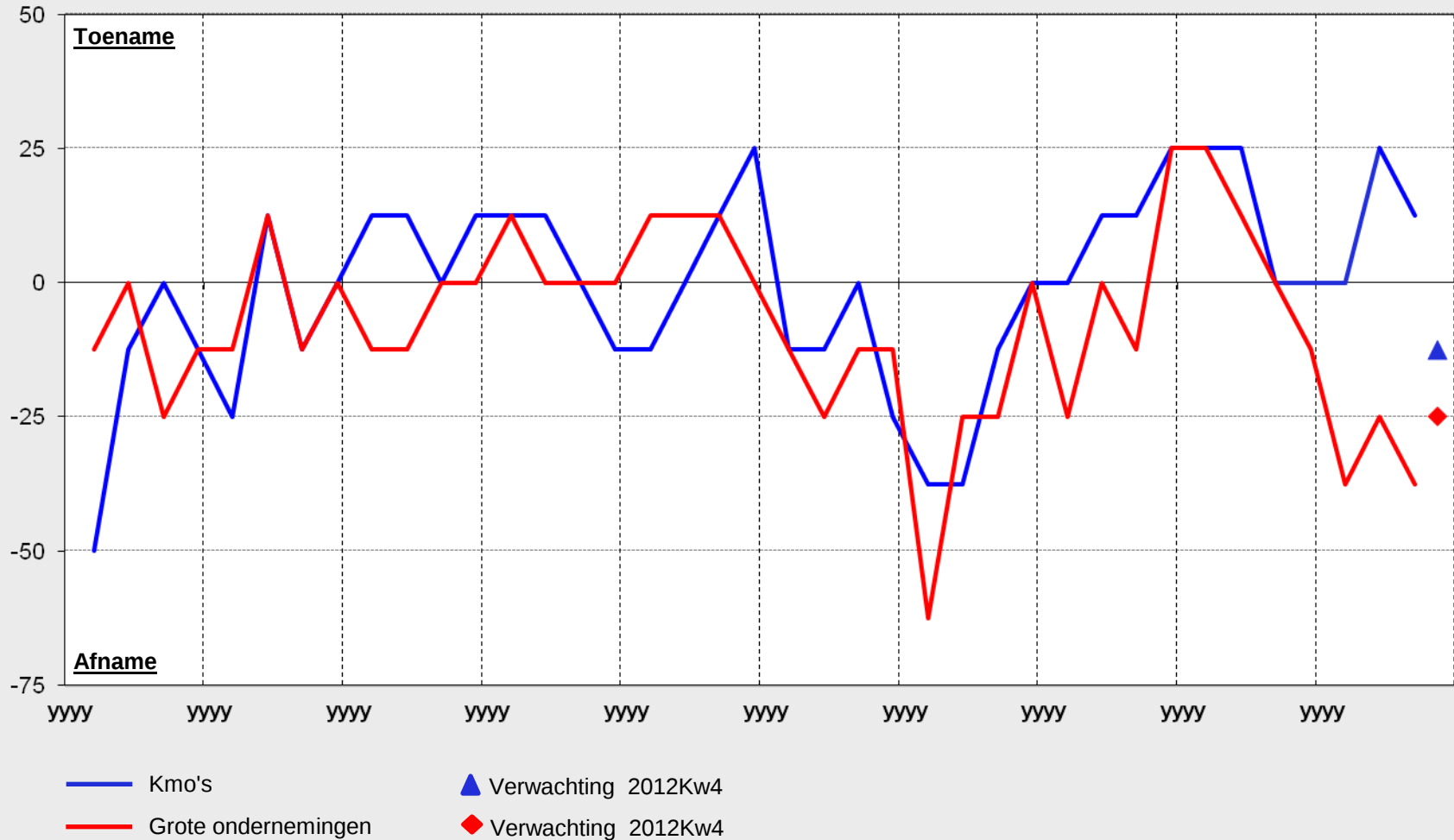
¹ Door de Belgische banken op nieuwe bedrijfskredieten toegepaste gewogen gemiddelde rente.

² Actueel rendement (*yield to maturity*) van een index van in euro luidende obligaties uitgegeven door niet-financiële ondernemingen van het eurogebied. De obligaties hebben minimaal een BBB-/Baa3 rating, een resterende looptijd van minstens 1 jaar en een uitstaand bedrag van minstens € 250 miljoen.

...terwijl de kmo's meer aangewezen blijven op de banken

Kredietvraag van de niet-financiële ondernemingen in België volgens de Bank Lending Survey

(2003Kw1 - 2012Kw3, netto percentages)

Bron: NBB.

¹ Gewogen nettopercentages van de banken die aangeven of de vraag naar krediet is toegenomen (+) of afgenomen (-) ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Verwachtingen van de banken voor het vierde kwartaal van 2012.

Conclusie

- Verstrenging van de reglementering van de financiële sector is belangrijk om de stabiliteit van zowel de individuele financiële instellingen als van het gehele financiële system te handhaven
- Banken zullen zich terugplooiën op hun - meer traditionele - core activiteiten
- Echter, innovatie en voortdurende veranderingen in de financiële sector vragen blijvende waakzaamheid
- Op korte termijn kunnen sommige negatieve effecten ('unintended consequences') van het nieuwe regelgevende kader niet worden uitgesloten
- Maar er zijn tot op heden geen duidelijke aanwijzingen dat de nieuwe solvabiliteits - en liquiditeitsvereisten tot een afbouw van de kredietverlening aan de Belgische economie hebben geleid

Conclusie

- De groei van de kredietverlening aan niet-financiële ondernemingen vertraagt, maar blijft hoger dan in het eurogebied; tot nu toe geen credit crunch, hoewel enkele knipperlichten voor kmo's
- De tragere kredietgroei gaat gepaard met een zwakkere economische conjunctuur (vraagzijde) en strakkere kredietvoorwaarden (aanbodzijde)
 - ❖ De bancaire rentetarieven zijn relatief gunstig, het zijn eerder de niet-rente kredietvoorwaarden die worden verstrengd (in het bijzonder de vraag naar waarborgen)
 - ❖ De recente verstrakking van de kredietvoorwaarden is vooral te wijten aan de verslechterde risicoperceptie door de banken
- De kredietvoorwaarden worden voornamelijk verstrekt voor de kmo's en voor kredieten met een lange looptijd
- Binnen deze context richten grote ondernemingen zich meer naar de kapitaalmarkt (uitgifte bedrijfsobligaties)
 - ❖ Deze mogelijkheid staat niet open voor kleine ondernemingen, waardoor zij mogelijk gevoeliger zijn voor de verstrakking van het kredietbeleid door de banken

BIJLAGEN

Structurele hervormingen en scheiding van activiteiten

UK Vickers

Activiteiten

- Afgeschermdde banken met deposito's van retail- en kmo-klanten
- Voor afgeschermdde banken verboden activiteiten zijn toegestaan voor niet-afgeschermdde entiteiten binnen de groep (investerings-bankieren, dienstverlening aan financiële bedrijven)
- Toegestane activiteiten in afgeschermdde banken omvatten thesaurie-activiteiten (hedging, ALM, enz.)

US Volcker

Activiteiten

- Verbiedt handel voor eigen rekening en bezit of sponsoren van hedgefondsen of private equity-fondsen
- Verboden activiteiten zijn ook verboden voor andere entiteiten binnen de bankgroep
- Toegestane activiteiten in banken: verzekeringen, marketmaking, hedgingactiviteiten, handel voor eigen rekening in US effecten

Liikanen

Activiteiten

- Banken met een groot aantal "afscheidbare" activiteiten moeten deze overbrengen naar een aparte entiteit
- Vereiste scheiding voor "afscheidbare" activiteiten die de drempel overschrijden
- Af te scheiden activiteiten: handel voor eigen rekening, marketmaking, blootstelling aan hedgefondsen, SIV's, of private equity

NBB interim rapport

Activiteiten

- Geen afscheiding van activiteiten, want eenzijdig opgelegde scheiding van activiteiten creëert een ongelijk speelveld (bvb "succursalisatie" van buitenlandse bijkantoren)
- Kapitaalbuffer opgelegd voor handelsactiviteiten boven een drempel

Structurele hervormingen: impact op krediet en KMO's

Amerikaanse Volcker rule

Geen impact op krediet of handelsfinanciering voor KMO's, want alleen handel voor eigen rekening is verboden (d.w.z. 'marketmaking' en indekkingsverrichtingen ('hedging') zijn toegestaan)

MAAR het is moeilijk (onmogelijk?) voor de toezichthouders om de handel voor eigen rekening af te bakenen van de toegestane activiteiten (zoals 'hedging' of 'marketmaking').

Britse Vickers(hervorming)

Kan schadelijk zijn voor KMO's, want alle beleggingsactiviteiten worden verboden bij de afgeschermden banken. KMO's zullen minder gemakkelijk toegang hebben tot de investeringsbanken voor de gespecialiseerde diensten die ze nodig hebben.

Liikanen

Vermoedelijk niet schadelijk voor KMO's, want alleen indien de handelsactiviteiten een drempel overschrijden, moeten deze naar een trading-entiteit overgebracht worden. Bedragen onder die drempel kunnen in de bank blijven.

Deze aanpak stelt de bank in staat een aanvaardbare hoeveelheid tradingdiensten aan haar klanten te blijven aanbieden.

NBB

Vermoedelijk niet schadelijk voor KMO's want er worden geen activiteiten afgezonderd of verboden. Alleen een grotere kapitaalbuffer voor tradingactiviteiten.

